

Разом із тим, дана проблема є остаточно не вивченою. Зокрема, перспективою подальших досліджень автора виступає вивчення показників копінг-поведінки у людей із різним ставленням до соматичних захворювань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корсун С. І. Копінг-стратегії як складові копінг-поведінки особистості. *Науковий вісник Східноєвропейського університету*. Серія: Психологія. 2015. №2. С. 34–40.
2. Марута Н. О. Стан психічного здоров'я населення та психіатричної допомоги в Україні. *НейроNews. Психоневрологія і нейропсихіатрія*. 2010. №5(24). С. 83–90.
3. Степаненко Л. В. Особливості копінг-стратегій чоловіків у період стресової ситуації. *Актуальні питання психології, економіки та управління* : зб. наук. праць (статей) «Актуальні питання сучасної науки та освіти» (м. Слов'янськ, 21–23 травня 2019 р.). Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. С. 273–278.
4. Хомуленко Т. Б., Крамченкова В. О., Туркова Д. М. Тілесний локус контролю як копінг. *Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 28 лютого – 1 березня 2019 р.) / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 361–363.
5. Ярош Н. С. Практика саногенної рефлексії як умова ефективної стрес-долаючої поведінки особистості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Психологія. 2016. № 61. С. 39–44.

ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ КАР'ЄРНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Калюжна Ю. І.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ukaluzna154@gmail.com*

Актуальною проблемою професіоналізації сучасної молоді є проектування кар'єри. Основні аспекти вивчення кар'єри особистості та шляхів її реалізації представлено у роботах Баклицького І., Виноградського М., Виноградської А., Шканової О., Кокуна О., Гончарової Н., Петровської І. та ін. Слід зазначити, що сьогодні наукова спільнота не має єдиної позиції щодо змісту цього поняття. Так, американський дослідник Д. Сьюпер підкреслює, що кар'єра передбачає послідовність комбінації ролей, які людина реалізує упродовж свого життя [8]. Існує також думка, що кар'єру можна розглядати як певну індивідуальну послідовність аттитюдів і поведінку на основі вправності у професії, як діяльність, завдяки якій людина реалізує власні здібності [1].

С. Алексеева, Л. Єршова, Д. Закатнов, В. Лозовецька, В. Орлов зазначають, що у сучасних дослідженнях професійна кар'єра розглядається переважно в контексті професіоналізації особистості. Її зміст найчастіше пов'язують з професійним розвитком, тобто змінами психіки в процесі засвоєння й виконання трудової й професійної діяльності. У вузькому розумінні кар'єру розглядають як професійне просування та професійне зростання, де на перший план виходять досягнення певного соціального статусу [7].

Отже, узагальнюючи точки зору сучасних психологів, соціологів, педагогів під кар'єрою слід розуміти певну модель життєвого успіху, у якій відбиваються основні суспільні цінності та уявлення людини про пріоритетний життєвий шлях [1-6]. Вона реалізується як результат розробки життєвих планів особистості та важлива умова її професійного самовизначення.

Зважаючи на те, що проблема особистісного та професійного самовизначення є центральною для старшого шкільного віку, метою нашого дослідження було вивчення самооцінки можливостей кар'єрного розвитку учнів 10-11 класів ряду шкіл м. Полтави. Вибірка складала 99 старшокласників віком 16-17 років. Нами використовувалась методика самооцінки кар'єрного розвитку учнівської молоді «СКРУМ» (автор О. Ігнатович) та анкетування як метод уточнення отриманих даних.

Отримані результати засвідчили, що 26% опитаних виявили базовий рівень кар'єрного розвитку (середній бал за цією вибіркою становить 57). Ці школярі недостатньо ефективно використовують свої особистісні ресурси, плануючи майбутній професійний шлях, мають неадекватні (занижені чи завищені) кар'єрні очікування. Результати анкетування свідчать, що вони зазвичай не мають достатнього обсягу елементарних знань про професію, яку збираються освоїти у майбутньому.

Середній рівень кар'єрного розвитку характерний для 43% досліджуваних учнів. Середній бал цієї групи школярів становить 112. Як свідчать отримані результати, вони частково прогнозують кар'єрні перспективи, мають уявлення про професійно-важливі якості, готові працювати і підвищувати професійні можливості. Проте вони не завжди схильні виявляти ініціативу щодо подолання труднощів, а тому нелегко адаптуються до змінюваного професійного середовища.

Високий рівень кар'єрного розвитку характерний для 31% учнів. Середній бал за цією вибіркою становить 171. Вони реально оцінюють свої кар'єрні перспективи, добре усвідомлюють свої сильні та слабкі сторони у контексті майбутньої професії. Окрім цього, вони готові працювати з максимальною віддачею для швидкого та ефективного досягнення цілей кар'єрного розвитку.

Отримані результати дозволяють прийти до висновку, що більшість старшокласників, які виявили базовий та середній рівень самооцінки власного кар'єрного розвитку, потребують спеціального психологічного супроводу на шляху планування професійного успіху. Особливої значущості при цьому набуває кар'єрне консультування учнів, яке охоплює, зокрема, такі прикладні завдання [7]:

1. Визначення цілей професійної діяльності людини, які вона прагне досягти впродовж життя та шляхів їх реалізації в умовах динамічного ринкового середовища.

2. Консультування з питань складання індивідуального плану професійного розвитку і кар'єрного зростання.

3. Розроблення конкретних освітньо-професійних траєкторій, за якими людина зможе успішно реалізувати кар'єрні плани.

4. Діагностування сформованості професійних і особистісних якостей.

5. Сприяння розвитку здатності до самопізнання, рефлексії, самооцінки.

У результаті такого кар'єрного консультування старшокласник може скласти індивідуальний проект розвитку кар'єри. До його структури мають входити поетапний план дій щодо професійного зростання та визначення послідовних зусиль для його реалізації. Окрім цього, такий психологічний супровід сприяє розвитку кар'єрних очікувань школярів у цілому, забезпечуючи їх подальшу успішну професіоналізацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баклицький І. О. Психологія праці. Підручник. К.: Знання, 2008. 655 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2002. 518 с.
3. Гончарова Н. О. Проектування кар'єри як детермінанти професійної підготовки майбутніх учителів. *Наука і освіта : наук.-практ. журнал*. 2014. №6. С. 26–30.
4. Карамушка Л. М. Психологічна готовність студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри: зміст, структура, рівень і чинники. *Правничий вісник університету «КРОК»*. 2013. Вип. 16. С. 211–219.
5. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. 200 с.
6. Петровська І. Р. Психологічні особливості кар'єрних орієнтацій студентів-психологів. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 224–227.
7. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навчальний посібник / [С. В. Алексеева, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, В. Т. Лозовецька, В. Ф. Орлов] ; за ред. Д. О. Закатнова. Житомир : Полісся, 2018. 186 с.
8. Super D. E. Career development: self-concept theory. New York: College Entrance Examination Board, 1963. 462 p.